

شیوه‌های تربیت خویشتن در نهج البلاغه

هاجر تحریری یک صفت

www.DEHSARA.com

سرشناسنامه	تحریری نیک صفت، هاجر، ۱۳۳۳ -
منوان قرارداد	نوح البلاغه، برگزیده، شرح
منوان و نام پدیدآور	شیوه های تربیت خویشین در نوح البلاغه / هاجر تحریری نیک صفت.
مشخصات نشر	رشت، دهمسرا.
مشخصات ظاهری	۴۰۸ ص. (۱ ج. بدون شماره گذاری)
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۱۹۷-۰۹۱-۰
وضعیت فهرست نویسی	فایا
موضوع	علین ابن طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. - تخریه درباره خودسازی
موضوع	علین ابن طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. - نوح البلاغه - نقد و تفسیر
موضوع	خودسازی (اسلام).
شناسه افزوده	علین ابن طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. - نوح البلاغه، برگزیده، شرح
رده بندی کنگره	۹۷۳/۳۸۰۴۲۳/۳۸۰۴۲۳
رده بندی دیویی	۳۹۷ / ۹۵۱۵
شماره کتابخانه	۴۰۶۱۲۸۸

• نام کتاب : شیوه های تربیت خویشین در نوح البلاغه
• مؤلف : هاجر تحریری نیک صفت
• ناشر: انتشارات دهمسرا (ناشر برزخ) ۹۷۹، ۸۵، ۸۷، ۸۹، ۹۰، ۹۲، ۹۳، ۹۶، ۹۸، ۱۴۰۳
دفتر مرکزی و نمایشگاه: رشت، آملانی، ابتدای خ هفده شهریور
تلفن: ۰۳۳۲۳۰۹۷۱ - ۳۳۲۶۰۰۵۵ - ۳۳۲۲۰۰۵۵ - ۰۱۳ - فکس: ۰۳۳۲۴۱۹۷۱ - ۳۳۲۳۰۰۵۱
• حروفچینی و صفحه آرایی: فریبا عزیزی، انتشارات دهمسرا
• نوبت چاپ، تاریخ انتشار: چاپ هشتم، سال ۱۴۰۲
• شمارگان: ۱۰۰ جلد
• تعداد صفحات، قطع: ۲۰۸ صفحه، وزیری
• لیتوگرافی، چاپ و صحافی: لیتوگرافی همراهان، چاپ توکا
• شماره استاندارد بین المللی کتاب: ۹۷۸-۹۶۴-۱۹۷-۰۹۱-۰
• قیمت در سراسر کشور: ۱۴۵،۰۰۰ تومان

www.DEHSARA.com

کلیه ی حقوق قانونی و شرعی برای مؤلف و ناشر محفوظ می باشد و هیچ شخص حقیقی یا حقوقی، حق تکثیر تمام یا قسمتی از این اثر را نداشته و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار خواهند گرفت.

فصل اول

۱۵	آشنایی اجمالی با نهج البلاغه
۱۹	ریشه ها و زمینه های پیدایش نهج البلاغه
۲۱	افرادی که سخنان امیرمؤمنان را جمع آوری نمودند

فصل دوم

۲۵	تربیت، نوشتن، ابزار و موانع
۲۶	مفهوم تربیت
۳۱	رهایی از غفلت (بیداری)
۳۳	آثار بیداری
۳۷	صراط مستقیم
۳۹	توبه
۴۲	مراتب و درجات توبه
۴۳	مراحل توبه
۴۵	شیطان و ویژگی های آن
۴۸	گناه و اقسام آن
۵۰	تقوی از دیدگاه امیرالمؤمنین علیه السلام
۵۲	آثار تقوی

فصل سوم

۵۹	تربیت جنبه های مختلف شخصیت فرد از دیدگاه امام علی در نهج البلاغه
۶۱	روش های تربیت جنبه های بدنی در نهج البلاغه
۶۶	روش های تربیت عقلانی در نهج البلاغه
۷۰	اهمیت تفکر از منظر علی علیه السلام
۷۲	تفکر درباره خدا
۷۳	تفکر درباره عالم خلقت
۷۴	تفکر در کتاب خدا
۷۵	تفکر درباره فلسفه وجودی پیامبر و اندیشه در سخنان او
۷۶	تفکر در ماهیت دنیا

۷۸	تفکر در تاریخ
۷۸	نشانه‌های خردمند از دیدگاه علی علیه‌السلام
۷۸	منظم بودن
۷۹	کم حرفی
۷۹	پندپذیری
۷۹	رازداری
۸۰	گزینش درست
۸۰	آفات عقل
۸۰	هوای نفس
۸۱	وابستگی گروهی
۸۱	خودمحوری
۸۱	شوخی
۸۲	طمع
۸۲	فقر
۸۲	آیا عقل در برابر دین است؟
۸۲	روش‌های تربیت عواطف در نهج‌البلغه
۸۴	محبت
۸۶	خشم
۹۰	ترس
۹۱	ترس‌های خردپذیر و سازنده
۹۱	ترس از گناه
۹۱	ترس از جاذبه دنیا
۹۳	ترس‌های ناروا و خردناپذیر
۹۳	ترس از مشکلات مبارزه
۹۴	ترس از مرگ و شهادت
۹۴	روش‌های تربیت اجتماعی در نهج‌البلغه
۹۸	مفهوم اجتماعی بودن آدمی از دیدگاه امام علی علیه‌السلام
۱۰۰	اصول تربیت اجتماعی
۱۰۱	۱- اصل حفظ و ارتقای فردیت
۱۰۲	۲- اصل اتکا بر سنت و فرهنگ و گزینش آن
۱۰۳	۳- اصل غلبه بر خود محوری
۱۰۶	رفتار مطلوب اجتماعی از دیدگاه علی علیه‌السلام
۱۰۷	اصلاح رابطه بین خود و خدا
۱۰۷	خود را در محضر خدا دیدن

۱۰۹	اصلاح بین مردم
۱۰۹	برقراری ارتباط مناسب با خویشاوندان
۱۱۲	رعایت حقوق مردم
۱۱۳	در امان بودن مردم از او
۱۱۳	نصیحت کردن یکدیگر
۱۱۳	همکاری در برقراری حق
۱۱۴	روش‌های تربیت اخلاقی در نهج‌البلاغه
۱۱۵	اهمیت تربیت اخلاقی
۱۱۷	محور اخلاق در نهج‌البلاغه، کرامت و عزت نفس
۱۱۹	رعایت رها در تربیت اخلاقی
۱۱۹	الف - در روابط با خود
۱۱۹	خودآگاهی
۱۲۴	پرهیز از کاهلی و تنده
۱۲۷	پرهیز از دنیاپرستی
۱۲۸	خود ناصح خویش باشد
۱۳۰	شب زنده‌داری
۱۳۲	پرهیز از هوای نفسانی
۱۳۵	زهد
۱۴۲	سکوت
۱۴۸	ب - روابط با خدای خود
۱۴۸	بندگی
۱۵۱	شکر و سپاسگزاری از حق
۱۵۴	نمونه‌هایی از سپاسگزاری امیرمؤمنان
۱۵۵	اخلاص
۱۵۸	مرتبه پایین اخلاص
۱۵۹	مرتبه بالای اخلاص
۱۵۹	مرتبه عالی اخلاص
۱۶۲	حب حضرت حق
۱۶۶	صبر
۱۶۹	توکل
۱۷۲	تفویض
۱۷۳	رضا
۱۷۵	تسلیم

۱۷۷	ج - روابط خود با دیگران
۱۷۹	دلسوزی نسبت به هدایت و نجات مردم
۱۸۳	پرهیز از دروغ
۱۸۴	پرهیز از فخر فروشی
۱۸۶	حسن خلق
۱۸۹	حلم
۱۹۱	د - روابط طبیعت و جهان هستی
۱۹۴	در سایه‌سار نخل ولایت
۱۹۷	جمع‌بندی و پیشنهادات
۲۰۰	فهرست منابع و مآخذ
۲۰۵	مقالات
۲۰۷	پایان نامه و مصاحبه
۲۰۸	Abstract

و سلم از جمله کسانی است که به این مقام رسیده و گل سرسید آفرینش است. «اشهد ان محمداً عبده و رسوله». پیشی گرفتن واژه «عبده» بر «رسول» خود بیانگر این نکته است که پیامبر عظیم‌الشان اسلام ابتدا عبد خداست و بعد رسولش. که اگر نبود بندگی او، به مقام رسالت هم نمی‌رسید. برای تکمیل رسالت پیامبر، نیاز به وجود ائمه بر حقی بود، تا آن‌چه را که پیامبر از سوی خدا آورده برای مردم تبیین و روشن سازند و گره از سنوالات گوناگون انسان‌ها بکشایند و دستشان را بگیرند و به سر منزل مقصود برسانند. با این انگیزه بود که من دست به دامن امیرمؤمنان علیه‌السلام شدم و خواستم با اجازه خودش، چند صباحی در مکتب پرفیض او بنشینم و تلمذ کنم. وقتی وارد گود شدم دیدم لیاقت چون منی نیست که در این عرصه حضور یابد. سخت شرمنده شدم و از مولایم جهت این جسارت عذرخواهی کردم، اما راه برگشت هم نداشتم و راستش را بخواهید دل برگشتن را هم نداشتم. التماس کردم، گریه کردم، تمنا نمودم تا حضرت را هم داد. مرحوم محمد دشتی هم به این نکته اشاره دارند که: «برای آشنایی با نهج‌البلاغه و سخنان بلند امام علی علیه‌السلام، باید به فراهم نمودن ابزار و امکانات معنوی توجه کامل داشت. زیرا در برابر کلام غیبی علی علیه‌السلام قرار گرفته‌ایم که فوق کلام مخلوق است و همه از منبع وحی الهی جوشیدن گرفته است. این کتاب، یک کتاب معمولی نیست، عرفان است و معارف الهی، خداست و علوم غیبی، با چشم و دلی آلوده به آستانه آن نمی‌شود راه یافت.»^۱

هدف کلی من از این نگارش این بود که شیوه‌های تربیت خویشتن در نهج‌البلاغه بررسی نمایم و برای دستیابی به این هدف باید اهداف ویژه‌ای را دنبال می‌کردم که عبارتند از:

- بررسی راه‌های تربیت از دیدگاه علی علیه‌السلام در نهج‌البلاغه
- بررسی موانع تربیت از دیدگاه علی علیه‌السلام در نهج‌البلاغه
- ویژگی‌های انسان کامل از دیدگاه علی علیه‌السلام در نهج‌البلاغه
- بررسی و چگونگی پرورش ابعاد گوناگون وجودی فرد (در جنبه بدنی، عاطفی، عقلانی، اجتماعی و اخلاقی) از دیدگاه علی علیه‌السلام در نهج‌البلاغه

این مطالعه براساس روش اسنادی انجام شده است. به این ترتیب که با مطالعه نهج البلاغه، خطبه‌ها، نامه‌ها و سخنانی که به گونه‌ای در ارتباط با تربیت انسان بودند، استخراج و پس از طبقه‌بندی موضوعی با مراجعه به تفاسیر گوناگون، فرهنگ لغت‌های مرتبط، تفاسیر گوناگون قرآن و کتاب‌های روانشناسی، اخلاقی و عرفانی، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

امید این است که با تهیه این مجموعه، گامی کوچک در جهت یاری رساندن به خود و دیگران در راستای تحقق اهداف تربیت اسلامی برداشته و موجبات فراهم شدن زمینه برای شیعه واقعی شدن را فراهم نماییم. این مجموعه می‌تواند به عنوان یک کتاب راهنما مورد استفاده مریبان عزیز و اساتید محترم دانشگاه قرار گیرد و سپاسگزار خواهیم شد که برای اصلاح آن در چاپ‌های بعدی از ارائه نظرات ارزشمند خود به اینجانب دریغ نفرمایند.

در خاتمه لازم می‌دانم از زحمات اساتید عزیزم سرکار خانم معصومه خاکبان و سرکار خانم سلاطین اشرفی که یاری درین بوده‌اند تا مبدأ میلیم به این سمت و سو باشد، قدردانی نمایم. همچنین از اساتید بزرگوارم جناب آقای دکتر علی قائمی امیری که در کلاس «تربیت در نهج البلاغه» موجبات افزایش عشق و علاقه‌ام را به نهج البلاغه با تدریس معنوی و انتخاب موضوعات مناسب، فراهم نمودند تشکر نمایم و سعادت و عاقبت خیری این عزیزان و دیگر اساتیدم را از ایزد منان بخواهم.

ربنا تقبل منا انک انت السميع العليم

هاجر تحریری نیک‌صفت

عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت

۱۳۸۹/۵/۱